

ERDOĞAN ÖZMEN • Freud ve Lacan

ERDOĞAN ÖZMEN 1959 Güney-Denizli doğumlu. Psikiyatr. *Birikim*'de yazıyor. Yayımlanmış kitapları: *Psikiyatri, Psikoloji, Politika* (Zed Yayınları, 1995); *Psikanalizin Serüveni ve Çağrısı* (İletişim Yayınları, 2005); *Şizofreni - Öteki Gerçeklik* (Pedam Yayınları, 2007), *Rüyada Uyanmak - Bilinçdışı ve Rüya* (İletişim Yayınları, 2012); *Vazgeçemediklerinin Toplamıdır İnsan - Yas, Melankoli, Depresyon* (İletişim Yayınları, 2017); *Freud ve Lacan - Oidipus Karmaşası, Narsisizm, Arzu, Zevk* (İletişim Yayınları, 2025).

İletişim Yayınları 3596 • Politika Dizisi 255

ISBN-13: 978-975-05-3881-0

© 2025 İletişim Yayıncılık A.Ş. / 1. BASIM

1. Baskı 2025, İstanbul

EDİTÖR Aksu Bora

DİZİ KAPAK TASARIMI Utku Lomlu

KAPAK Suat Aysu

UYGULAMA Hüsnu Abbas

DÜZELTİ Berfin İnan

BASKI Ayhan Matbaası • SERTİFİKA NO. 44870

Mahmutbey Mahallesi, 2622. Sokak, No. 6/41

Bağcılar 34218 İstanbul • Tel: 212.445 32 38

CİLT Güven Mücellit • SERTİFİKA NO. 45003

Mahmutbey Mahallesi, 2622. Sokak, No. 6

Bağcılar 34218 İstanbul • Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları • SERTİFİKA NO. 40387

Cumhuriyet Caddesi, No. 36, Daire 3, Seyhan Apartmanı,

Harbiye Mahallesi, Elmadağ, Şişli 34367 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

ERDOĞAN ÖZMEN

Freud ve Lacan

Oidipus Karmaşası,
Narsisizm, Arzu, Zevk

SONSÖZ *Aksu Bora*

Defne'ye, Deniz'e, Hülya'ya...

*Hayatımı daha şimdiden
sonsuz ve ölümsüz bir hayat yaptılar.*

İÇİNDEKİLER

Giriş	13
BİRİNCİ BÖLÜM	
PSİKANALİZ, PSİKİYATRİ, BİLİM	21
Psikanaliz Bilim midir?	23
Kısa ve Acıklı Bir Psikiyatri-Psikoloji Tarihi: Aslında Söylenen Nedir?	30
Kısa ve Acıklı Bir Psikiyatri-Psikoloji Tarihi: Depresyon ve Panik Çağı	35
Kısa ve Acıklı Bir Psikiyatri-Psikoloji Tarihi: Freud'un ve Psikanalizin Bahtsızlıkları	39
Sınırsızlık Çağı: Psikiyatri/Psikoloji Örneği	42
Psikanaliz Nedir, Ne Değildir?	44
Şimdi, Psikanaliz Nedir, Ne Değildir?	48
Psikanalizin Felsefede Aradığı Nedir?	52
Psikanaliz, Asıl Olarak Klinik	55
Bir Felsefe Pratiği Olarak Psikanaliz	58
Psikanaliz, Psikiyatri, Felsefe	61
Tam da O İndirgenemez Aralıkta	64

Psikoloji ve Psikiyatrinin Travma Kavramıyla İmtihanı	68
Psikanaliz ve Travma İdeolojisi	73
Ya Psikiyatri de Damgalıyorsa?	75

İKİNCİ BÖLÜM

ÖİDİPUS KARMAŞASI, NARSİSİZM, ARZU, ZEVK	79
Genel Manzara	81
Ayrılık Kaygısı	84
Panik Zamanları	87
Hâlâ Bir Aile Var mı?	91
Daimi Ergenlik Toplumu	96
İnsan Eksiktir	100
İnsan Natamam Olarak Doğar	106
Aynadaki Kimdir?	110
Öteki Kimdir?	114
Fallusun Anlamı	118
Biçimin Önceliği	123
Psikanaliz mi Freudçuluk mu?	128
Psikanalizin Ödipalizasyonu	134
Semptom: Bastırılan Daima Geri Döner	139
Semptomdan Sinthome'a ya da Hikâyelere Neden İhtiyaç Duyarız?	144
Narkissos'tan Oidipus'a: Kendini Gerçekleştiren Kehanet	149
Narkissos'tan Oidipus'a: Eksiklikle Kurulmak	154
Narkissos'tan Oidipus'a: Aynadaki İlgemiz	158
Narkissos'tan Oidipus'a: Mükemmellik Geri Kazanılabilir mi?	161
Narkissos'tan Oidipus'a: Ego'nun Düzeni	164
Narkissos'tan Oidipus'a: İnsanın Yapısal Travması	167
Narkissos'tan Oidipus'a: İmgeselden Simgesele	171
Dürtü	175
Kastrasyon	179
Kastrasyon ve Gösterenin Mantiği	182

Tarihe Giriş Olarak Ödipal Karmaşa	187
Bir Semptom Olarak Oidipus Karmaşası	191
Freud'un Rüyası: Bir Noksanlık Semptomu Olarak Aşk	194
Freud'un Rüyası: Oedipus'un Zamanı	199
Freud'un Açmazı/Lacan'ın Müdahalesi	204
"Oidipus" Hâlâ Geçerli mi?: Kaybolma Korkusu	210
"Oidipus" Hâlâ Geçerli mi?: Öznenin "Kabı" Olarak Oidipus	214
"Oidipus" Hâlâ Geçerli mi?: Temsil Edilemeyen "Şey"	217
Suçluluk ve Utanç	220
Komünizmin Sesi: Uzakta Bir İşaret	224
Komünizmin Sesi: İmkânların Sonsuzluğu	228
"Biri Ses Verince Karanlıklar Aydınlanır"	231
"İnsanlık Bir Kader Ortaklığıdır"	235
"İnsanın Anlam Arayışı"	240
"Kökümüz Gerimizde Değil, Önümüzdedir"	245
Lacancı Epistemolojik Kopuş: Bir Biçim Olarak Oedipus Karmaşası	250
Lacancı Epistemolojik Kopuş: Dile Gömülmüş Özne	253
İmgesel, Simgesel, Gerçek	257
Ego Denen Işıltılı "Maske"	261
Başlangıçta Anne Vardı: Fantezi Olarak Annelik	265
"Kutsal Annelik"	268
Eve Dönmek	271
Bir Hiç Olarak Başlarınız Hayata	274
Bir Eksiklik ve Geri Dönüşlülük Anlatısı Olarak Psikanaliz	278
Ruhun Zamanı	281
Kapitalizm ve Din	284
İnsan Ruhunun Esrarı	287
Sözcükler, Hayatımız	290
Bir Kişisel Gelişim Tekniği Olarak Psikanaliz	292
Kadın Olmak, Erkek Olmak	295

Anne Kimdir?	300
Başlangıçta Anne Vardı: Etkinlik Arayışı	305
Freud'un Kadın Hastaları	309
Annenin Arzusu / Anne Arzusu	315
Penis Değil, Fallus!	318
Fallus bir Gösterendir	322
Althusser'in "Freud ve Lacan"ı	326
Baba İhtiyacı	332
Baba Kimdir?	335
Babanın İşlevi / Babanın Adı	338
Muhtelif Baba Figürleri	340
Babasızlık Zamanları	343
"Baba" diye Bir Şey Yoktur Belki de: "Küçük Hans"	346
"Baba" Diye Bir Şey Yoktur Belki de:	
Bir Engel Olarak "Baba Israrı"	350
"Baba" Diye Bir Şey Yoktur Belki de: Eksikli Baba	353
"Baba" Diye Bir Şey Yoktur Belki de: Özlediğimiz "Şey" Baba mı?	357
"Baba, Görmüyor musun Yanıyorum?"	359
Klein ve Lacan	364
Anne ile Çocuk Arasında	367
Şu Narsisizm Belası	370
"Eksik Bir Şey mi Var?"	
Erdoğan Özmen ile Röportaj • TUĞÇE İSİYEL	374

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BEN, ÖTEKİ, AŞK	381
Ego, Bir Gelecek Tasarısı Olarak	383
Ego, Bir Tuzak Olarak	387
Ego, Kendine Yabancılaşma Olarak	392
Hakikati Aramak İnsanın Kaderidir:	
Bir Ontolojik Mesele Olarak Komünist Dünya Tahayyülü	397

Hakikati Aramak İnsanın Kaderidir:	
Sınıf Mücadelesi, Yeri Gelir Tek Bir Kelimede Düşümlenir	400
İnsanın İçi Neresidir?: Sınır Meselesi	404
İnsanın İçi Neresidir?: Hakikat Kapasitemiz	407
İnsan Kendi Olmayandan Yaratır Kendini	410
İnsan Olmak	413
Bir Eşitlik Hikâyesi Olarak İnsan	417
İnsan Kalbinin Cevheri: Dayanışma ve Empati	421
“Ben Bir Başkasıdır”	425
İnsan Kimdir?: “Otantik Kendilik” Safsatası	428
İnsan Kimdir?: Bir Sonuç, Nedeninden Önce Gelebilir mi?	431
İnsan Kimdir?: Karanlıktaki Umut	434
İnsan Kendi Fitratından Sorumludur	437
“Kendimiz Olmak”	441
Kendim ve Ötekiler	444
Homo Psikolojikus: Dikkatimiz Neden Dağınık?	447
Homo Psikolojikus: Bir İktidar Aracı Olarak Psikoloji	453
“Aşk, Sahip Olmadığınız Seyi Vermektir”	456
Aşk, Arzu, Eksik	461
Aşkın Paradoksları	465
“Aşkta Büyük Bir Esrar Vardır”	468

SONSÖZ

Psikanaliz: “Huzursuz Bir Teori” · AKSU BORA	470
---	-----

Giriş

Psikanaliz, 19. yüzyılın sonu ve 20. yüzyılın başında yeni bir psikoloji alanı olarak ortaya çıkmıştır. Bizzat psikoloji alanının temel koordinatlarını kökten değiştiren devrimci bir olaydır bu. Dolayısıyla daha yakından bakıldığında, psikanalize aitmiş gibi görünen söz konusu alanın ne olduğu oldukça belirsiz bir hal alır: Psikanalizin esas olarak doğa bilimleri alanına mı yoksa felsefe ve kültür bilimleri alanına mı ait olduğu tartışması sürüp gidecek ve bir türlü sonuçlanmayacaktır çünkü. Bu anlamda psikanalizin huzursuz bir teori olduğu söylenebilir pekâlâ. Kendi özgül sahasına, yerleşmek istediği yere tam karar veremeyen, tam yerleşir gibi olduğu her seferinde oradan taşan, daima daha ötesine uzanmak isteyen gerilimli bir teori. Ama söz konusu huzursuzluk ve anksiyete onu mütemadiyen dürtten, motive eden en önemli güçtür de sanki. Topluma, insanlar arası ilişkilere, politikaya, diğer disiplinlere uzanmaktan, bulaşmaktan geri duramaması bu yüzden belki de. Şu da var tabii ki: İnsan sonsuz ve indirgenemez bir varlık. Ne sadece biyolojik bir varlık, ne sadece kültür ve dil varlığı, ne de toplumsal bir varlık. Aynı zamanda tümünün toplamı, tümünü içererek/kapsayarak aşan, sonsuz, indirgenemez ve dinamik bir varlık. Psikanalizin geniş bir kavramlar havuzuna sahip olması, hem doğa bilimleri hem de felsefe ve insan bilimleri alanına ait

kavramlarla düşünmesi, çalışması ve onları yeni bir çerçevede birbirine eklememesi mecburiyeti bir de bu yüzden demek ki.

Bizatihi bilim kavramını sorunsallaştıran ve krize sürükleyen bir durumdur bu. İcat ettiği, geliştirdiği ve yeniden tanımladığı kavram, gözlem, içgörü, ilişki ve yapılarla psikanaliz, giderek insan varoluşuna ilişkin kavrayışımızı, kültür, toplum ve hayat hakkındaki düşünme biçimlerimizi önemli ölçüde etkileyen ve dönüştüren bir derinlik kazanmıştır. Siyaset ve toplum teorilerine, diğer insan bilimlerine ve felsefeye açıldığı ve sızdığı ölçüde; bilinçdışı, Oidipus karmaşası, narsisizm, nevroz, bastırma, bastırılanın geri dönüşü, cinsel arzu, zevk vb. kavramlarının gündelik dil ve konuşmalardaki yaygınlığı ölçüsünde psikanalizin modern bireyi kendi imgesinde yaratmış olduğu bile ileri sürülebilir.

Freud, kendisine başvuran hastaların ıstıraplarının, o güne kadar “saçma” ve “anlamsız” olarak görülüp önemsenmeyen ve klinik bir ilgi ve merakın nesnesi olarak görülmeyen semptomlarının aslında askıya alınmış ve/veya bastırılmış, ya da uygun sözcüklerinden ve bağlamlarından mahrum edilmiş hikâyeler olduğunu fark ettiği ölçüde yeni bir bilgi alanı açar. Giderek o semptomların ve diğer bazı oluşumların (dil sürçmeleri, sakar eylemler, rüyalar vb.) başka bir yerin, Öteki'nin söylemi olduğunu keşfederek, egonun/selfin söyleminden tamamen farklı bir söylem üreten o Öteki yeri/Öteki'ni (bilinçdışını) kendi işleyiş yasaları, kendi zamanı ve tarihi, özgül bir yapısı ve ritmi olan teorik bir bilgi nesnesi olarak tanımlayarak adım adım inşa eder psikanalizi. Böylece söz konusu ifadelerin, söylediklerimizin ve sergilediğimiz davranışların önemli ölçüde, bilinçli söylem ve farkındalıklarımızın görünür dokusuna sıkıca işlemiş, sızmış bilinçdışı boyut tarafından biçimlendirildiğini fark eder. Bu anlamda belki de en önemli içgörüsü ve gözlemi, insan varlıklarının daima bildiklerinden daha fazlasını söyledikleri olur. Belli bir açıdan tüm teorisinin yaslandığı temel kaide olan bilinçdışı fikridir bu: İçimizdeki bir yapı ya da kuvvet olarak var olan ve buna rağmen kontrolümüz altında olmayan, kendimizin bir parçası olarak bilinçdışı. Bazı fikir, hatıra, izlenim ve imgeler öylesine acı verici, tehdit edici ve kafa karıştırıcı olabilir ki, bilinçli zihnimiz onları nasıl

ele alacağını, nasıl işleyeceğini bilemez. O yüzden bastırmaya maruz kalırlar. “Bastırma kuramı psikanalizin üzerine inşa edildiği mihenk taşıdır.”

Freud, şüphesiz ki o güne kadar felsefenin ve edebiyatın zaten “bildiği” bir kıtayı, bilinçdışı kıtasını bilimsel bilgiye açarak, icat ettiği bu yeni disiplin için yine özgül bir inceleme yöntemi (bir dizi denemeden, hipnozdan, *abreaction* tekniğinden filan sonra serbest çağrışım yöntemini/tekniğini) önerir. Bunların tümünü bir süre ve mecburen elinin altında hazır bulduğu, diğer disiplinlerden ödünç alınmış kavramlarla yapar. Yeni bir alanı bilgiye açan bütün insanların trajik kaderidir bu. Kendi özgül kavramlarını ancak bir süre sonra, belli bir epistemolojik kopuş uğrağından sonra inşa etmeye başlarlar. Freud’un nasıl özenli ve hayranlık uyandırıcı bir çabayla bu olayı gerçekleştirdiğini, nasıl bir teorik faaliyet, nasıl bir teorik inşa ve soyutlama süreci yürüttüğünü görmek için *Rüyaların Yorumu*’nun VII. bölümü tekrar tekrar okunmalıdır örneğin.

Freud, kültürümüzde insani deneyim açısından önem taşıyan hemen her konuya ilişkin yerleşik ve hâkim açıklama ve tanımlamaları yerinden etmeyi ve en temelde kendi kimliğimizi nasıl oluşturduğumuzu, bunun bedensel ve/veya dürtüsel süreçlerimizin olayları, dönemeçleri ve düzenlenmesiyle nasıl bir arada gerçekleştiğini anlamayı amaçladığı için müthiş bir merak ve ilgi yelpazesine sahipti: cinsellik, saldırganlık, sapıklıklar, haz ve zevk, narsisizm, kayıp, yas, melankoli, paranoya, fobi, anksiyete, savunma düzenekleri vb.

Tümyle çaresiz ve çevresine muhtaç/bağımlı, dolayısıyla tam olarak uyumsuz (*disadapte*) bir hayvan olarak dünyaya gelmiş olmamız karşısında mükemmel bir tepki olarak kültürü ve dili yaratmış, o çaresizlik ve muhtaçlığı müthiş bir üstünlük ve ayrıcalığa dönüştürmüş olmamızı, bu dil ve kültür varlığının serüvenini ve akıbetlerini merak etmiştir. İhtiyaç ve arzularımızın dille kaim olduğunu, sözcüklerin o ihtiyaç ve arzuların araçları olduğundan hareketle dil olmadan tarih olamayacağını düşünmüştür. Biyolojik/maddi varlığımızı neredeyse ikincilleştiren ve onun yamacında gelişse de ondan özerkleşerek insana haysiyetli varolu-

şunu bahşeden bu simgesel boyutu ve derinliği ete kemiğe büründürmeye çalışmıştır.

Bireylerin ve toplumların kendilerini niçin daima sabote ettiklerini, niçin kendilerini kendi zevklerinden mahrum ettiklerini, niçin her seferinde aynı musibetlerle kendilerine zulmettiklerini merak etmiş, insan ruhunun ölüm ve yaşam dürtüleri (Eros ile Thanatos) arasındaki bir mücadele içinde kendi içinde bölünmüş, tam ortadan yarılmış olduğunu, bu mücadelenin bireyi daimi bir tatminsizlik sınırında tutsak edişinin süreç ve yordamlarını anlamaya çalışmıştır. Kendimizi yıkıma uğratmanın ve habis bir suçluluk hissiyle kahretmenin, hazdan kaçınmanın biçimlerini incelemiştir. Dürtüler ile uygarlık arasındaki uyumsuzlukları, saldırganlık dürtülerinin süper-egonun yerleşmesiyle yüceltilmesini vb. incelemiştir. Çünkü orada kalmakla yetinmemiş, birinci topografyaya (“bilinç-bilinçöncesi-bilinçdışı”) ek olarak “id-ego-süperego”dan müteşekkil ikinci topografiyi icat etmiştir.

Şu notu da ekleyelim: Psikanaliz ve Freud, bilinçdışına ilişkin geliştirilen ve ortaya konan bazı betimleme, gözlem ve icatların nöro-bilimsel karşılıklarının neler olduğu ya da psikanalitik tedavinin ne ölçüde etkili olduğu sorularının çok ötesinde konumlandırılmalıdır. Sadece Freud’a ve psikanalize ilişkin süregiden ve hiç eksilmeyen konuşma ve tartışma iştahımız düşünüldüğünde bile, belki de onun fikirleri hayatlarımızın, acı ve ıstıraplarımızın, geçmişte ne olduğumuz ve ne istediğimizin, gelecekte ne istediğimiz ve nelerden korktuğumuzun, ümit ve hayal kırıklıklarımızın tam merkezinde, sandığımızdan çok daha fazla içindedir.

Tekrar tekrar vurgulanması ve ıskalanmaması gereken husus şudur: Psikanaliz öncelikle bir konuşma terapisi olarak, yani dilin düzeninde sözcüklerle yürütülen bir terapi biçimi olarak klinikten doğmuştur. Psikanaliz için klinik daima temel kaide, çıpa ve referans noktası olagelmıştır. Bir de şöyle söyleyelim: Freud’un asıl derdi, meşguliyeti ve önceliği daima, kendisine başvuran histerik hastaların acı ve çaresizlikleri olmuştur. Tutkulu bir merakla o güne değin görmezden gelinen ve önemsenmeyen ruhsal ıstırabı tanımaya; sebepleri, kaynakları, oluş süreçleri ve bağlamları-

nı anlamaya çalışmıştır. Freudcu merak ve çaba ruhsal ıstıraba itibarını ve haysiyetini iade eden en önemli tarihsel jesttir. Freud'un inşa ettiği tüm teorik yapıyı, başta bilinçdışı olmak üzere keşif ve icat ettiği tüm kavramları bu soylu çabanın bir yan ürünü, o çabayı geri-dönüslü biçimde anlamlandırmak üzere üretilmiş etkiler olarak düşünebiliriz pekâlâ.

Kliniğin maddesini ve zeminini oluşturan, kliniği var eden ruhsal acı, insanın yaşadığı ruhsal ıstırap, zorluk ve açmazlar, cehaleti, sefaleti, yoksunluğu, çaresizliği (nasıl adlandıırırsak adlandırılalım) çok geniş bir yelpazeye yayılıyor. Hep aynı hataları ve ilişkileri tekrarlamaktan, kendimize karşı acımasız olmaktan, ideal, ve amaçlarımızı kaybetmiş hissetmekten, hayatımızda bir anlam bulamamaktan, bir türlü istediğimiz gibi yaşayamamaktan kaynaklanan tatminsizlik ve hüsranslardan, hayatımıza hükmeden “irrasyonel” fantazilerin, utanç ve suçluluk duygularının felç edici etkilerinden, kim olduğumuzu bilememekten, kayıp ve ayrılıklarımız karşısında darmadağın olmaktan, yas tutmayı bilmemekten, kontrolün bizde olmadığı duygusundan, hayatımızı zehir eden sıradan korku ve kaygılardan, yani içimizde cereyan eden ama nedenlerini bilmediğimiz onca müşkülattan major psikiyatrik bozukluklara uzanan çok geniş bir yelpaze.

Dolayısıyla herhangi bir klinik teori, psikoterapi tekniği/yaklaşımı tutarlı ve bütünlüklü olarak bir insan görüşü ortaya koyan bir psikoloji teorisine yaslanmalıdır. Kendi nesnesini açıkça tanımlamış ve sınırlarını çizmiş, o nesnenin inceleme yöntemini ve teorisini oluşturmuş ve ancak buna uygun bir teknik önermiş olmalıdır. Psikanalitik teorisinin o nesnesi bilinçdışıdır. Yaşam ve ölüm dürtülerinin öteki/ler ile ilişki içinde yapılanarak ve edimselleşerek insan ruhunu katetmesidir.

Freud'un daha sonra önemli takipçileri olmuş ve her biri kendi özgün katkılarıyla psikanalitik teoriyi zenginleştirmişlerdir. Bunların başlıcaları; Anna Freud, Heinz Hartmann, David Rapaport, Ernst Kris, Rudolph Loewenstein ve Amerikan Ego Psikolojisi Okulu; Melanie Klein, Donald W. Winnicott, Wilfred R. Bion ve İngiliz Nesne İlişkileri Okulu; Heinz Kohut ve Benlik (*self*) Psikolojisi Okulu; ilişkisel psikanaliz, öznellikler-arası psikanaliz

okullarıdır. Her biri Freud'un yeterince eğilmediği, eksik bıraktığı konulara (Oidipus-öncesi dönem, Annenin rolü ve önemi gibi) yönelmiş, psikanalizin alanını genişletmişlerdir.

Jacques Lacan'ın "Freud'a Dönüş" sloganıyla başlattığı girişim, geliştirdiği kavramlar ve oluşturduğu teorik yapıya tümüyle ayrı bir yer ayrılmalıdır bana göre. Çünkü bu asıl olarak, Freudcu devrimin gerçek ruhuna yeniden geri dönme, psikanalizi yeniden keşfetme girişimidir. Aynı zamanda, Freud'un eserinde örtük, ham, işlenmemiş ve geliştirilmemiş nüveler halinde bulunan içgörü, gözlem, keşif ve icatların titizlikle peşine düşülmesi, işlenmesi ve tamamına erdirilmesidir. Lacan'ın yapısalcı dilbilimin imkân ve araçlarını da kullanarak gerçekleştirdiği yaratıcı müdahale ve kavramları; "özne teorisi", "Oidipus karmaşasının *paternal* metafor teorisi aracılığıyla yeniden formüle edilmesi", "imgesel/simgesel/gerçek düzenler" anlayışı, "öteki, Babanın Adı, fallus, *jouissance*, nesne a" kavramları Freudcu teori ve pratikteki tıkanma ve sapma noktalarıyla kararlı bir şekilde yüzleşme ve onları aşmaya dönük radikal bir çabanın sonuçlarıdır.

Yeni öznellik biçimlerinin, yeni düşünce, duygu ve davranış kalıplarının ortaya çıktığı bir zaman bu. İnsanlık durumunun maruz kaldığı tarihsel mutasyonun yeni bir ruhsal ekonomi yarattığı, yeni ruhsal ıstırap biçimlerinin ortaya çıktığı bir dönem. Sapkınliğin, sapkın ruhsal yapının, aklın sapkın biçimlerinin sıradanlaşıp yaygınlaştığı bir dönem. Bu yüzden psikanaliz üzerine, psikanalizin temel kavramları üzerine en baştan ve derinlemesine düşünmemiz gerekiyor. Belki de yeni ruhsal ekonomiyi, yeni öznellik ve ruhsal ıstırap biçimlerini yaratıcı biçimde düşünmek için tümüyle yeni kavramlara ihtiyacımız var. Çünkü belki de var olan kavram ve yapılar bazen bir engele dönüşebiliyor ve ortaya çıkan yeni eğilimleri, yeni yapı ve ilişkileri hakkını vererek görmemizi ve kavramamızı zorlaştırıyor. Bir insanlık krizinin tam ortasında olduğumuz, kolektif biçimde yeni bir insanlık kaidesi oluşturarak kendimizi yeniden insanlık olarak kavramanın ve tarif etmenin yeni araç ve usullerini yaratma ödeviyle karşı karşıya olduğumuz bir zamanda, bu ödevle iç içe geçen, örtüşen, bütünleşen bir şeyden söz ediyoruz demek ki.

Buradaki yazıların tamamı psikanalizin teorik bir nesneye dönüştürerek yeniden tanımladığı ve incelediği konuları ele alan, belli açılardan onlara yaklaşılmaya çalışan yazılar. Bilinçdışı, Oidipus karmaşası, narsisizm, ego, arzu, eksik, yasak, dürtü, zevk, haz gibi psikanaliz sahasını kateden özgül konu ve kavramlar yanında politika, aile, toplum, toplumsal ilişkiler üzerine düşünmeye, bunları merak etmeye, yeni sorular sormaya çalışıyor. Hem bu yüzden hem de uzun bir döneme yayılmış olmaları nedeniyle doğrusal ve tutarlı bir biçimde gelişen bir düşünce zincirini takip etmiyor. Yer yer kendilerini tekrar edip kendileriyle çelişiyor, ısrarla ve farklı biçimlerde aynı meselelere geri dönüyor, bazen de nereye varacağını bilmeden belli hatları ve temaları izliyor. Umuyorum ki, asgari bir bütünlük ve tutarlılık içinde oldukları fikri, yalnızca benim zihnime ait bir kuruntudan, benim kapıldığım bir yanılsamadan ibaret değildir.

Dikkat, konsantrasyon, motor beceri ve çabukluk gibi onca marifet bazen bir araya gelip eşsiz bir yetenek oluşturuyor. O yeteneğini ve zamanını benimle cömertçe paylaştığı ve günler haftalar boyunca üstesinden gelemeyerek debelenip duracağım işleri her seferinde dakikalar içinde halledip yoluna koyduğu için Hüsnü Abbas'a teşekkür ediyorum.

Kitabı baştan sona özenle okuyarak fazlalık ve aşırılıklardan kurtulmamı sağladığı, incelikle yüreklendirdiği, beni kırmayarak bir Sonsöz yazıp hediye ettiği için Aksu Bora'ya müteşekkirim. Onun müdahaleleri ve önerileriyle her şey yerli yerine oturdu, daha eksiksiz oldu.